

Beírta: KURDI CSILLA
Beírás ideje: 1981.

TART.: KOPPÁNYVÖLÖGYI LAKODALMAS GOKÁPOLC

30

31 lap, 27 foto, 1 DOLLEKLET

FŐFORRÁS: MUTATÓ: KOPPÁNYVÖLÖGYE

SÁK MUTATÓ: XIX, A, 3

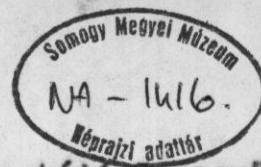
PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

BELTÁROKÁS

ATTUEVETUE AZ EBTS. LTK. 4443-ai TETELE ALÓL

A Koppány-völgyi lakodalmi szokások szerzője "Szép tájú Somogy" jelígre beküldött dolgozata jó megfigyelő és rutinosabb fiatal készségét mutatja.

A dolgozat egészét tekintve az az észlelésünk, hogy a tanuló jól ismeri a falu lakodalmi életét, bár magam részéről azt javasolnám, hogy a címet meg kellene változtatni, mivel kizárólag Törökkoppány lakodalmi szokásait írja le; különben alaposabb kutatást kellett volna végeznie a szomszédos magyar/ esetleg német-Szorosadé falvaiban is.

A fiatalok ismerkedéséről szóló bevezető rész hiteles/ talán ki lehetett volna térni a szegény és jobb módú családokkal kapcsolatos némi eltérő momentumokra is, hiszen előfordult néhány ~~eset~~ "kényszerítő" eset is/- Egy táncmozgalmi tévedését korigálja a gyűjtő mielőbb: a 30-as évek gyöngyösbokrétás mozgalmát nem Rábay Miklós irányította hanem Paulinyi, s minisztériális szinten Zsindely Ferenc; ui. mint a szerző írja a 30-as évek fiataljaiból alakult csoport 8 párból alakult, s ekkor Rábay még kb. 15 éves volt/-

A Gyöngyösbokréta történetének megírására magam részéről biztatnám a fiatal ~~szöveg~~ leánykát, amiről ugyan tudunk, de részletes történetének megírását külön dolgozatban küldje be pályázatra alapos kutatás után.

Jól ecseteli a tanuló a lakodalmi előzmények részleteit, eljegyzést stb. Különösen jók a vőfényrigmusok közlései/ ezek valóban jellemzők a vidék^{re}, és persze egész Somogy területére is/. Egyik igen értékes része dolgozatának a móringlevél szószerinti közlése és a "kéri zászló" bemutatása.- A rezesbanda alkalmazása nem nagyon régi keletű, bár megszerzte használatos volt kb. a századfordulótól/ Koppányban pedig a közeli német falvak hatásának is betudható/.-

Alaposan kutatta a gyűjtő lakodalmi szokás dal anyagát is; itt azonban jobban kellett volna válogatnia a főszovegek közlései során. Bár nem baj, hogy a ma is használatban lévő népies dalokat, műdalokat is megemlíti, de ezt lehetett volna külön függelékben megjelölni, hogy ilyeneket is énekelnek még az idősebbek is/ vagy egyéb módon jelölné/.

Igaz, egy tizenéves fiataltól nem kívánható, hogy jól el tudja különböztetni a népdalt, a népies dalt, mūdalt stb. Ezt azért is teszem szóvá, mert a Győrki György/unokája Vargáné/, Sümegi Jánosné, Holoz bácsi falujában ne a gyengébb népzenei rétegek kutatására fordítsuk a főhangsúlyt/hiszen az első Pátia-lemezekre az ő archaikus énekküket vették fel először a 30-as években/.

Igen szép gyűjteményt találtunk a "csók-pohár" és az ételköszöntők során.-A felsorolt ujstilusú dalok gyűjtése is fontos feladat, közlésük is jó, hiszen ezek között is akad szép dallamú és szövegű anyag. A Száz forintnak ötven a fele... Nagy a feje, búsuljon a ló... Feketeszáru cseresznye... A fonóba szól a nóta... stb. mūdalokat nyugodtan lehetett volna mellőzni, s helyettük az olyan szép dalok közlését javasolnám, mint a Jaj de bajos egy vánkoston feküdni... Édesanyám sok szép szava... stb. kezdetű dalokat./nem ártott volna-különösen a dalok tekintetében- Erőss Lénárd igazgatóhoz fordulni, mielőtt közli a nótákat!/
Igen alapos rákérdezésre és érdeklődő részletességre vallanak azok a részletek, ahol a lakodalmi szokások egyes részkérdéseit írja le. Itt talán még érdemes lett volna megemlíteni, hogy a családhoz nem szoros tartozó meghívott vendégek mit és mikor adták át a szép ajándékokat, s járult-e ehhez valamilyen helyi szokás, aktus stb.

A dolgozat értékét emelik a sokféle képillusztrációk, különösen értékesek a régi fehérhimzésű férfi ingek és szép szőttések, de jó, hogy a népi divatváltozásra jellemző egyéb ruhaféléket is bemutatja. Itt még lehetett volna illusztrálni a lakodalmi készletek, edények régebbi használati tárgyait, de ezek felkutatása ma már nehezebb még a rutinos gyűjtőknek is.

Egészében elfogadható dolgozat, s amennyiben a fentiek alapján javít rajta, bizonyára értékesebbé válhat az egyébként alapos munkálkodás.

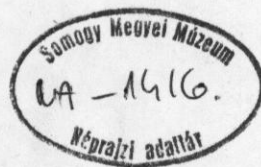
Hj. pályázaton lehet díjazni!

Együd Árpád
Együd Árpád
megyei múzeumig.h.

Kaposvár, 1981. márc. 3.

Kundi Csilla:

KOPPÁNYVÖLGYI
LAKODALMI
SZOKÁSOK

jellege: "Szeplőyi Sorozat"

Somogy megye jellegzetes néprajzi vidéke a Koppány patak völgye. Több község tartozik ide: Kisbárapáti, Bonnya, Bonnyapuszta, Somogyacsa, Gerézdpuszta, Somogydöröcske, Szorosad, Kára és Törökkoppány. Ezek a községek a Koppányvölgy somogyi részén helyezkednek el. A tolnai részen, egészen a Koppánynak a Kaposba való torkollásáig folytatódik a Koppányvölgy.

Főleg népviseletében és népszokásaiban gazdag ez a vidék. A viseletet jobbára már lekoptatta a "civilizáció", de a népszokások és a velük kapcsolatos hiedelemvilág még élénken élnek az idősebb nemzedék tudatában és jeles napok, valamint családi ünnepek alkalmából a gyakorlatban is megelevenednek a "régi szép idők" szokásai.

Ország-világ előtt ezek közül legismertebbek a Koppányvölgyi lakodalmi szokások. Ebben a kis pályamunkában én is kísérletet teszek e jelentős népszokás még meglévő emlékeinek felgyűjtésére illetve bemutatására. Magam is Törökkoppányból származom.

Szüleimnek és nagyszüleimnek számos rokona él még a községben, akik szívesen álltak rendelkezésemre, mondták el lakodalommal kapcsolatos emlékeiket, élményeiket. Nagyon sajnálom, hogy időből csak kevés adatközlő elbeszélésére tudok támaszkodni, de talán így is sikerrel jár próbálkozásom.

Adatközlőim voltak: Kurdi Györgyné / Rádi Erzsébet 60 éves /
Rádi Ferenc / 68 éves /
Rohonczi Gyula / 59 éves /
Árvai Ferencné / Szabó Éva 63 éves /
Varga Ferencné / Györki Ilona 50 éves /
Tapashti Mihály / 65 éves /

törökkoppányi lakóso

Az adatok szolgáltatásáért, szivességükért, fáradozásaikat ezuton is megköszönöm.

Az öregek emlékezete szerint már suttyó legény-korban a szülők és nagyszülők ki-ki nézték az unokának a megfelelő leányt, ill. a lánynak a legényt kik egymáshoz valók, de gyakrabban talán maguk a fiatalok választották ki, hogy kivel akarnak élni. A legény 17-20 éve között volt, amikor először udvarolt. Régen ugyanis a lányoknak korán kezdtek udvarolni volt amikor 12 éves volt a lány - de általában 14-16 év között volt -, és már udvaroltak neki.

Az udvarlást az ismerkedés előzte meg. Sok lehetőség nyílt arra, hogy egy leány megismerkedjék egy legénnyel. Vasárnap délutánonként mindig volt bál egy-egy háznál, ahova bárki elmehetett. Ezen kívül még sok száz alkalom volt, ahol a fiatalok ismerkedni tudtak. Ilyen volt még pl. a lakodalom, a szüreti bál. A fonóházakban is sok ismeretség szövődött. Régen nem a tv és rádió mellett szórakoztak a fiatalok, de még discóba sem jártak, hanem egy-egy lány meghívta a barát-nőit hozzájuk kötni, varrni, fonni, ezzel töltötték el az estét. No nemcsak így telt el egy ilyen este, mert a lányhoz legények is mentek. Ha megunták a lányok a munkát, utána egy jót táncoltak. A kendernyomás és a kukoricafosztás sem csak munkából állt. A munka elvégzése után, muzsikaszó mellett ropták a táncot.

Egy nagyon fontos ismerkedési lehetőséghez tartozott az u.n. "Gyöngyösbokréta" ami Törökkoppányban alakult az 1930-as években. Ebbe nem vettek be mindenkit, csak aki a legjobb táncos énekes és "szónok" volt. A Gyöngyösbokréta megalakulásakor, melyet Rábai Miklós alapított - mindössze nyolc pár tartozott ide. Ehhez a kis társasághoz tartozott a nagyanyám a nagyapám, sőt még a dédnagyapám is. A nagyszüleim között is itt alakult ki kölcsönös vonzalom.

Két nagyon szép és fontos előadásra emlékszik vissza szívesen a nagymamám, Kurdi Györgyné: a lakodalmásra és a fonóházra. Ezek bemutatásával lett "hirneve" a Gyöngyösbokréta tagjainak. A nagyobb városok közül Budapesten és Kaposváron szerepeltek. A fővárosi nagy siker után a következő állomás London lett volna, de sajnos a háború közbeszólt és a nagy álom nem válhatott valóra. A mellékelt kép ~~egyike~~ egy kaposvári szereplésről készült. /1/ A másik egy gyöngyösbokrétás párt mutat be jellegzetes viseletben. /2/

Az előadás helyszínére való odautazás elég körülményes szokott lenni. Ugyanis a szükséges kellékeket nem lehetett akármilyen módon szállítani. Például a "rödösgatyát" kanászbotra tekerték, hogy ne gyürődjem meg, aztán a csomagot abrosszal takarták ill. kötötték be. A 3-as képen látható "rödösgatyát" -ami már ki van vasalva- a ládánkból kerestem elő.

Egy gatyá általában tíz szélből állt. Egy szél hosszúsága 58 cm.

A sok bőszoknyát és a "péntőt" sem lehetett összegyűrní; ezeket szelenként összehajtva rakták a bőröndökbe. Ezen kívül a rokkákra is nagyon kellett vigyázni szállítás közben; u. i. ezek a "Fonóház" előadásában az egyik legfontosabb "szereplők" voltak. Amíg itt az asszonyok fontak, addig a férfiak a kanásztáncot ropták.

A "Gyöngyösbokrétában" használt ruhák amiket szüreti bálba, sőt lakodalmakba is felvettek, hátul a 4-es képeken láthatók.

Még a dédszülők lakodalmaiban táncolták az u. n. libbenőst, ami nagyon régi tánc. Ezt az érdekes és ősrégi táncfajtát még a dédnagyanyám tanította be a társaság fiatal tagjainak.

A következő ének, tán épp oly régi, vagy még régebbi, mint a libbenős tánc. A Gyöngyösbokréta tagjai is egy akkori idős nénitől, Csetényi Kati nénitől hallották. Amikor a lakodalmást játszották, ez volt a kezdő ének:

Vad - kör - te - fa fe - hé - ret vi - rág - zik ;

Az én ró - zsdám la - ko - dal - mast ját - szik .

Én is el - me - gyek a lag - xi - já - ba ;

Meg - csó - ko - lom me - nyasz - szony ko - rá - ba .

A Gyöngyösbokrétában és az előzőkben felsorolt ismerkedésekből nem mindig, sőt ritkán született házasság. Ebben döntő szerepet játszottak a szülők. Két fiatal összekerülése - a szülők szemszögéből - a vagyontól és a fiatalok magatartásától függött. Kb. azonos nagyságu földdel, vagy azonos számú állatokkal rendelkező szülők gyermekei házasodhattak össze. Ez azért nem volt olyan éles határ, mert, ha pl. a legény gazdagabb volt, mint a lánykit megszeretett - akáros, ügyes, a szülők kedvébe járóknak bizonyult, akkor nem volt semmi akadálya a házasságnak. Volt olyan eset is - ami a ritkább -, hogy a fiatalok a szülők beleegyezése nélkül házasodtak össze. Ilyenkor általában kitagadták a gyerekeket, de később a megszülető kisunoka itt is meghozta a békességet. Olyan is előfordult, amikor a párt összekerülésében idegen segített. Főleg ez olyanoknál fordult elő, ha a vagyoni helyzetük között nagy volt a különbség, vagy, ha egyik nem volt olyan "szemrevaló", visszahuzódó volt, de a másik meg bátor talpraesett. Ilyen esetben a "szörző asszonyok" rábeszéltek a szülőket az alkura. A fiataloknak ez nem mindig tetszett, de a szüleik meggyőzték őket azzal, hogy ehhez el kell menned, vagy ezt el kell yenned, mert gazdag és nem kell majd sokat dolgoznod és később majd "megszeretitek" egymást.

A "kommendálók" általában asszonyok voltak. Ezt a feladatot se vállalta el mindenki, hanem olyan, aki talpraesett és elég nagy száju, jó beszédű volt. Az ilyen kommandálók nem követelhetek jutalmat az ajánlásukért, de azért legtöbb esetben kaptak érte valamit. Általában ruhafélét, "téhasznát" /tejföl, tej, vaj stb./ kaptak, de, ha nagyon jó párt szerzett, akkor még borjut, birkát is adtak neki.

Általában 1-3 éves udvarlás után történt meg az eljegyzés. Az eljegyzés előtt a legény kísérgette a lányt, de az nem karolhatott a fiuba. Eljegyzés /áldomás/ után már mindenhova együtt mehettek; pl. a lakodalmakban is együtt jelentek meg.

Ha a legény "vidékről" hozott magának lányt, akkor a lány szüleivel és rokonaival együtt elment a legényhez háztűz-nézőbe. Ezt megelőzően a leány kíséretével elment a komendálójához, ahol a legény már várta. A lányt ott nagyon csinosan felöltöztették, majd a fiú kísérte a szülői házhoz. A legényes háznál nagyon kedvesen fogadták a vendégeket, nagy evés-ivást rendeztek. Ezután a ház ura megmutatta, hogy mekkora földje, mennyi jószága van, mekkora az istálló és milyen maga a ház. Ha a vagyoni helyzet tetszett, akkor még vacsorára is ott maradtak a legényéknél; de ellenkező esetben előbb hazamentek és később üzenték meg a legénynek, hogy nem adják hozzá a lányukat. Ez természetesen nagyon ritka eset volt, mert általában már hónapokkal a háztűznézés előtt tudtak a vagyoni helyzetről.

Eljegyzéskor beszéltek meg a lány hozományát. A szüleitől butort, ruhaneműt, "ládabelit" és legfeljebb két hold földet kapott. Az eljegyzést az esküvő előtt kéthárom héttel tartották meg a lányos háznál. Nagyon sok helyen ez felért egy lakodalommal, még zenekart is hívtak. A vőfények a közeli rokonokból vagy a vőlegény barátaiból kerültek ki. Eljegyzés előtt a menyasszony vőfényei meghívták a lány hozzátartozóit, az összes rokonait és a vőlegény közeli rokonait.

Levágtak 40-50 tyukot, ezen kívül 2-3 disznót és egy borjút. Akik hivatalosak voltak az áldomásra, már pár nappal előbb összehordták a vacsorához valókat. Vittek 1-1 tyukot, 1 zacskó lisztet, 10-20 tojást; a gazdaasszonyok mákot, diót és 8-10 liter tejet. Az előkészületek napokat vettek igénybe, mialatt a gazdaasszonyok és a csaposok - a sok munka mellett - vidám hangulatot is teremtettek.

Az eljegyzés napján az ott levő vendégsereg, zeneszóval ment estefelé a vőlegényért és a közeli hozzátartozóiért. Onnan ismét vidám hangulatban kísérték a lányos házhoz, ahol már terített asztal várta őket. Az evés-ivást mulatozás kísérte reggelig.

Az eljegyzés után a fiatalok bejelentkeztek a községházán és a plébánián, ahol már a lakodalom időpontját is rögzítették.

A házasulandók hároszori kihirdetése a templomban egyházi szokás volt. Nem volt szabad a fiataloknak házasságra lépni, ha valamilyen "atyafiság, sógorság, komaság" volt köztük, amit az esküvői szertartás alatt, a násznagyok esküvel is bizonyítottak.

A násznép összehívása nagyrésztben a vőfények feladata volt. A szülők, a vőlegény és a menyasszony a közeli rokonokat hívták meg. A vőfények vidám csoportja a meghíváskor ezt szavalta:

"Adjon az Uristen kegyelmes jónapot,
eljöttünk e házhoz, hogy meghívást hozzunk.
X Y lakodalma lesz e héten délután,
házuk népét tisztelettel várjuk ám !
Az egybekelés után mulatság és lakoma;
kalánt, vellát hozzanak, ha enni akarnak."

Először a fiatal pár a négy násznaggyal együtt-ezek a keresztapák voltak-a községházára mentek. A menyasszonyon ekkor nem volt még fehér ruha. Innét a vőlegény a násznaggyaival, a menyasszony pedig a keresztszüleivel ment haza. Míg a leány a menyasszonyi ruhájába öltözött-ez 5 alsószoknyából, egy felsőszoknyából, ilyen anyagu bluzból, hosszú fátyolból és mirtusz koszorúból állt-, addig a vőlegény és keresztapjai a násznéppel együtt a menyasszonyos házhoz mentek. A vőfények-esküvőkor már csak a vőlegénynek voltak vőfényei-kiköszöntötték a menyasszonyt a szülői házból:

" Szerencsés jónapot adjon az Uristen !
Hála, hogy e napra felvirradtunk épen.
Megjött már az óra, midőn magzatjoknak
Oltárhoz kell lépni, mint szép menyasszonynak.
E járatban jöttünk tehát e hajlékba,
Hogy elvezessük őt az Isten házába.
Kérjük azért szépen a kedves szülőket,
Eresszék az utra kedves szülöttjüket."

"Hegedüknek álljon meg zengése,
sarkantyuknak csndülő pengése;
Mert bucsuzásomnak most léssen kezdése:
Tisztelt násznép, halljunk egypár bucsuszót;
Mert illő, mikor ilyen nagy utra indulunk,
Isten és ember előtt hiven beszámoljunk.
A mi menyasszonyunk is ily-formán szólna,
Ha szive érzelmétől szavakhoz jutna.
Elmondom tehát, mit elméje gondol,
Ilyenformán látom bus orcájáról:
Örömmel virradt rám ez a szép reggel,
Örömmel üdvözlöm ártatlan szivemmel.
De a keblemet nagy bánat fogta el,
Mert a házasság utjára lépek fel.
Hosszu az én utam, melyre most indulok,
Ezért ó Istenem, tehozzád fordulok.
Tőled buzgó szivvel kegyelmet esdeklek,
Mert segílyt és áldást csak Tőled nyerhetek.
Ezért ó el ne hagyj e nehéz sorsomba,
Szent fiaddal együtt állj mellettem nyomban;
Mert ma válik át életemnek utja
Vagy sirig öröme, vagy örökös bura.
Jöjj ide / a menyasszony nevét mondja /
Hadd fogjam kezedet,
Áldást köszönetet hadd mondok helyetted.
Zeng bucsuzó szavam, hullanak könnyeim,
Mert tőletek válok kedves, jó szüleim.
Fölséges Uristen, világ teremtője,
Tekints be e házba ezen jó szülőkre.
Kedves Édesapám, tehozzád fordulok!
Tőled térdre hullva bocsánatot kérek;
Bocsánatot kérek, ha megbántottalak,
Jóságodért, ha megszorítottalak.
Kedves Édesapám, felejtsd el ezeket,
Áldjon meg az Isten ezekért tégedet.

Hát hozzád mit szóljak kedves Édesanyám,
Ki ez ideig voltál gondviselő dajkám.
Tudom, hogy fáj anyai szivednek,
Midőn elválását látod gyermekednek.
Kedves Édesanyám, tudom, hogy szerettél,
Mint gyöngé virágot ~~apoká~~ ápolnál, neveltél.
A jóra tanítottál, a rossztól intettél,
Most mégis szárnyamra eresztettél.
Isten rendelése, hogy tőled elváljak,
Szeretett párommal más uton járjak.
Köszönöm jó anyám szivességedet,
Áldjon meg az Isten ezekért tégedet.
Hogy örömben élhess több boldog évet,
Isten oltalmába ajánlak tégedet.
Kedves testvéreim fogjátok kezemet,
Mert tőletek válásom esik nagy nehezen.
Tartson össze Isten testvéri szeretetben,
Hogy jók legyünk egymáshoz az egész életben.
Mert a jó testvér, ki egymást szereti,
Isten országában jutalmát megnyeri.
Áldjon meg benneteket a teremtő ura,
Hulljon rátok egeknek harmata.
Kedves jó rokonok, itt a végső óra,
Jertek mind ölembe egy bucsuzó csókra.
Hadd öntsem rátok forró sóhajlásom,
Mit szivem mélyéből hozzátok bocsájtok.
Kedves lánybarátim, felétek fordulok,
Ha rátok nézek, szintugy megújulok.
Miért borult ~~kőny~~be szép sugárszemetek,
Hisz én kívánok nektek, sok jót, s szépeket.
A szerencse ne legyen hozzátok mostoha,
Kövessetek engem ily boldog utakra.
Kit szerettetek a múlt évben,
Az legyen hitvestek a jövő esztendőben.
Mert, ha ti tudjátok, azt már én is tudom,
Hogy a szerelemben egy menyország vagyon.
De az ur angyala mindig jeln vagyon
A jobb kezében szűkoszoru vagyon.

Azért kérem a boldogságos szüzanyát,
Árassza rátok mennyből szent áldását.
Ha pedig eléritek életetek folyását,
Áldja meg szent színe látását.
Mebágyadt az elmém, mást nem gondolok,
Megnémult a nyelvem, mást nem szólhatok.
Kezemben a keze földi angyalnak,
Ki sok jót kíván násznagy uraknak.
Ugyanazon sok jót alsó, felső szomszédoknak,
Szent János áldását ossza mindazoknak.
El kell indulni uraim, nincsen más hátra,
Az Isten áldása szálljon ezen házra.
Fogjanak, hát kezet, mondva Isten hozzád;
Adjon Isten boldog jó éjszakát."

A köszöntő után a menyasszony elbucszott szüleitől, rokonaitól és elmentek mindnyájan a templomba. A szertartás után visszakiérték a menyasszonyt a szülői házhoz, a vőfények pedig ezt a köszöntőt mondták:

"Legyen az Istennek dicsőség az égbe,
Szerencsével járánk nagy dolgunkban végbe.
Légyen az Uristen vezérünk mindenben,
Ami még hátra van, várjuk végét szépen.
Váljék az új párnak szent eskütétele,
Lelkeiknek örök java és üdvére.
Az Isten áldása szálljon a fejökre,
Valamint az őket nemző jó szülőkre."

A vőfény visszament a vendégekkel az ő házukhoz, ahol megebédeztek, utána kb. négy óráig mulatoztak táncoltak. Ez volt a sirató. Ezalatt a vőfény és a násznagyjai elmentek a menyasszonyos házhoz, megegyezni a lány násznagyjaival. Ez a megegyezés azonban nem ment mindig simán, mert sokszor óriási viták és veszekedések kerekedtek belőle. Sokszor a vőfénynek kellett kibékítenie a haragos násznagyokat.

Az egyezkedés alkalmával megírták az u.n. móringlevelet. Ez azt tartalmazta, hogy a vőfény, ill. a menyasszony elhalálozás esetén mit hagy az életben maradt félte. Ez a levél két példányban készült. Az egyik a vőfélynél, a másik a menyasszonynál volt. A legutóbbi móringlevelet felkutattam, de sajnos, régebbiekre sehol nem leltem. Általában ezeket az idő múlásával elszokták égetni.

M Ó R I N G L E V É L

Mely egyrésztől Buzsáki István törökkoppányi lakós, mint a vőlegény atyja, másrésztől *István Cudal* nagykónyi lakós között kötött, a következő megállapodás szerint:

1./ Buzsáki István törökkoppányi lakós fia Buzsáki Ferenc halála esetén az Őt megillető törvényes örökrészből 2400 négyszögöl mezőgazdasági ingatlant *István Hono* leendő nejének a haszonélvezeti jog az örökhagyók részére való fenntartásával juttat, ez a juttatás azonban az esetben érvényes, amennyiben Buzsáki Ferenc magtalanul elhalálozna.

2./ *István Hono* nagykónyi lakós magtalanul való elhalálozása esetén Buzsáki Ferenc férjének egy kilenc darabból álló katona-ágyat és egy üres szekrényt adni tartozik.

Megállapodó felek kijelentik, hogy ezen megállapodás minden pontját megértették és magukra nézve kötelezőnek elismerik.

Ezen megállapodás két példányban készült, és érvényességét a szerződő felek aláírásukkal hitelesítik.

Nagykónyi 1948. november 22.

Tanuk:

_____

Megállapodott felek:

Buzsáki István
Buzsáki Istvánné
sz. Varga Poni

A menyasszonyos háznál vették meg a lány násznagyjaitól az u.n.kéri zászlót és a cimert is./ 5-ös kép/.A "kéri zászló" a következőképen készült: a zászlórudra-mely egy kifaragott fa volt-egy polcpapírt / telázslit papírt / varrtak,melyet pátogatott kukorica füzérrel és papírvirágokkal díszítettek.A rud végén alma volt,melybe valamilyen örökzöld cserjét,általában puszpángot / guruspán / szurtak.A papírzászló alsó végéhez fehér zsebkendőbe kötött diót függesztettek.Az alma és az örökzöld az életet jelképezte.Abból a dióból,melyet a zsebkendőbe kötöttek,hosszu évtizedek múlva a koporsójuk legyen./Egy diófa felnövésehez majd egy emberöltő szükséges./

A zászlót is és a cimert is előző nap a nyoszolyólányok készítették,ill.díszítették.A cimert egy hatalmas csokor rozmarinból állt,amelynek mindenegyes szálán színes szalagok voltak. Ezzel és a zászlóval vonult a vőlegény és kísérete hazafelé / a megegyezés után /.

Otthon aztán beállították a menetet és az egész vendégse-
reggel együtt a menyasszonyért mentek.

Az első vőfény állította össze a vonulás sorrendjét.

Elől mentek a násznagyok,ezek között a nyoszolyóasszony,utá-
nuk a vőfények,mellettük a koszorus-lányok,majd a többi "fől-
öltöző".A menet legvégén ment a vőlegény az első nyoszolyó-
lánnyal.

Ha a menyasszony vidéki volt,nyáron lovaskocsival,télen pedig lovasszánnal hozták.Ezeket a kocsikat,ill.a szánkókat na-
gyon szépen feldíszítették sallangokkal,színes szalagokkal. A lovakat is ezzel ékesítették,továbbá színes papírvirágokat tettek a lószerszámra és a lovak hájába.A kocsinülőknél volt l-l üveg bor,ezen egy pereckalács.Mondanom sem kell,hogy lehetett hőség,lehetett fagy de ők egy percre sem veszítették el jókedvüket,vidámságukat.Ez vonatkozott a faubeli lakodalmakra is, amikor nem lovaskocsival,hanem gyalogosan mentek a menyasszo-
nyért.Általában trombitás zenekart fogadtak,amit"rezesbandá-
nak"neveztek*. A leghiresebb volt ezen a vidéken a lápafői ,
a miklósi és a szakcsi fuvószenekar.

A zenészek általában az alkalomnak megfelelő nótákat játszo-
ták.A hangulat fokozása érdekében főleg a pattogósabb dallamo-
kat húzták;habár ez egyáltalán nem volt meghatározója a zenének.

Ilyen alkalomkor általában azt éneklik ami az eszükbe jut, ami a kedvenc nótájuk. Ekkor aztán odaszólnak a zenészeknek, hogy azt játsszák. Ez éppugy vonatkozott a menetre, mint ~~ma~~ a lakodalomra. Mint már az előzőekben irtam, elég sok helyre kellett kísérgetni vagy a vőlegényt, vagy a menyasszonyt. Ilyenkor a rezes banda muzsikaszóval kísérte a menetet.

Pl: amikor esküvő előtt mentek a vőlegényes háztól a menyasszonyos házhoz; aztán mikor esküvőre mentek, majd vissza a menyasszonyos házig; vagy onnan a vőlegényes házhoz; majd az itt történő délutáni sirató után ismét a menyasszonyos házhoz és innen este vissza a lakodalomba a vőlegényékhez.

Másnap reggel az ujmenyecskével mentek fel a szülei házához, ott egy jó mulatozás után ismét vissza az ujemberékhez.

A második napi lakodalomba tehát így kerültek a lány szülei. Ezalatt a sok jövés-menés alatt a zenészek tehát mindig kísérték a násznépet. Általában ezeket a nótákat fújták:

"A koppányi hires utca
Gimbalommal van ki-rakva.
Ha majd egyszer végig megyek rajta,
Nótát ver a csizmám sarka."

"A koppányi sürgönypózna jaj, de magas
Tetejében a porcelán jaj, de poros.
Rá van csavarintva az a kutya derót,
Akármilyen magas leadja a szót."

"A koppányi faluvégén van egy tó,
Abban fürdik három fekete rigó.
A rigónak mind kitépem a tollát,
Elszeretem a falu legszebb lányát."

"Ez a kislány akkor sir, mikor koszoru van a fején,
Elmegy az Isten házába, ráborul az édesanyja vállára;
Csatos imakönyv van a kezében, piros-barna legény jár az eszéber
Ne sirj kedves Mariskám, tied leszek háboru után."

" Sárgát virágzik a repce,
Szép a kislány minden szombat este.
Bárcsak mindig szombat este lenne,
Sej,hogy a babám többször megölelne.
Asszony,az akarok lenni,
Nékem abból nem parancsol senki.
Félre vágom a büszke leányságom,
Sej,ölelem a kedves hites párom."

"Messze száll a fecske,messze száll a fecske a fészkére
Én is este ülök a babám ölébe.
Én is este beülök a babám ölébe;
Megkérdzem tőle,szeret-e vagy elhagy örökre.
~~Fehé~~
Fehéret virágzik,fehéret virágzik az akácfa,
Nem kell nékem senki megunt babája.
Nem kell nékem senkinek a megunt babája,
Ha gazdag is,szép is,ha vagyont ígér is;hiába."

" Este van,este van,de nem minden lánynak,
Csakis annak kihez minden este járnak.
Énhozzám is járnak,de nem minden este,
Szolgál a szeretóm a nemzeti hadseregbe."

" Arra alá van egy kis ház sárgára meszelve,
Abba lakik,abba lakik egy barna menyecske.
Csipke függöny az ablakán,félre van az huzva;
Odajár egy barna legény,be-be kacsint rajta.
Ne kacsintgass barna legény az én ablakomba,
Inkább gyere,inkább gyere,feküdj az ágyamba.
Nincsen idehaza az én uram,szegény halász legény,
Éjjel-nappal a vizen jár,halat kezes szegény."

" Ablakomba,ablakomba besütött a holdvilág,
Aki kettőt-hármat szeret,sosincs arra jóvilág.
Lám én csak egyet szeretek,mégis de sokat szenvedek,
Az az álnok béres legény csalta meg a szívemet."

- " Vékony héja, de vékony héja van a piros almának,
Szép szeretője, de szép szeretője van a koppányi lánynak.
Szép szeretője, de vékony karcsu a dereka, dereka;
Jobb válláról a bal vállára, bal válláról a jobb vállára,
Sejhaj, göndörödik a haja, de a haja."
- " Rózsa, rózsablabda rózsá levele,
Csak egy legényt neveltek a kedvemre,
Azt is azért nevelték a kedvemre,
Kék a szeme, göndör haja fekete.
Csillag, csillag páros csillag, az égen,
Láttad-e az én rózsámat a réten,
Láttam bizony, zöld rozsmaring erdőbe,
Sárga tearózsa nyilott ki a kezébe."
- " Két ut van előttem, melyiken induljak;
Kettő a szeretőm, melyiktől bucsuzzak?
Szókétől bucsuzok piros pünkösdi napján,
Barnától, a csalfától, halálom óráján."
- " Ablakomba három cserép muskátli,
Beizentem a babámnak, nem jött ki.
Háromszor is beizentem: Kati, gyere ki; Kati nem jött ki;
Megállj, Kati, megbánja ezt valaki."
- " Már Koppányban két uton kell bemenni;
De szeretnék a babámmal beszélni;
Télen-nyáron virágos az ablaka;
Jaj, de sokszor meg-megálltam alatta."
- " Utca, utca, utca, utca kiskoppányi utca,
Utoljára megyek végig rajta.
Utoljára megállok egy háznál,
A szeretőm édesanyja rácsos kapujánál.
Becsukhatod, becsukhatod rácsos kis kapudat,
Nem tiprom le többé udvarodat.
Vethetsz bele szegfűt, majorannát,
A tavaszi jeges eső verje le az ágát."

" Buza, buza, de szép tábla buza,
Közepébe van egy tea rózsa.
Széle piros, a közepe sárga,
Barna legény adj egy csókot utoljára."

" Réten, réten, sej, a koppányi réten
Elveztettem a zsebbe való késem.
Késem után a karikagyűrűmet,
Azt sajnálom, nem a régi szeretőmet.
Menj el, menj el, sej, ha utnak indultál,
Ha engemet megszorítottál.
Ird a nevemet a sapkád jobb szélére,
Ha leveszed, akkor jussak majd eszedbe."

" A koppányi sejhaj, hársfasoros utca
Valami a szívemet mindig odahuzza.
Jövet is, menet is, arra járok én is,
Be-be kacsintgatok csak egy picikét is."

" Balaton, Balaton náddal van kerítve,
Az egész közepe rózsával van tele.
Rózsafa levele ősszel mind lehull a földre,
Szeretóm, a régi, most jutott eszembe."

" Tyuhajja, ezt a kislányt nem az anyja nevelte,
Tyuhajja, zöld erdőben a vadgalamb költötte.
Nem kell neki édesanyja tiszta selyem dunnája,
Tyuhajja, betakarja szeretője subája."

Esküvőre menet volt két különösen szép nóta, amit szívesen fújtak:

" Ezt a kislányt esküvőre kísérik,
A fátyolát a fejére fölteszik.
A fátyola ráhajlik a gyöngé vállára,
Jaj, de korán elmúlik a lánysága."

" Ennek a kislánynak dombon van a háza,
Sudár jegenyefa van az udvarába.
Sudár jegenyefa, földre hajlik az ága,
Ennek a szép barna lánynak én leszek a párja."

A következő nótát a menyasszonyos ház ablaka alatt fújták, míg a lányt az esküvőre öltöztették:

" Valakit keresek, valakire várok;
Valakit szeretek, valakit imádok.
Te vagy az én boldogságom,
Te vagy az én álmom, gyönyörű virágom.
Megvan, kit keresek, megvan kire várok;
Megvan kit szeretek, megvan kit imádok.
Megvan az én boldogságom,
Megvan az én párom, gyönyörű virágom."

Amikor este a menyasszonyt kísérték a vőlegényes házhoz, többek között ezt a nótát is dalolják:

" Csillagos ég, ha beborul, kiderül;
Haragszik a kisangyalom, kikerül.
Ne kerülj ki, kisangyalom, ha szeretsz;
Ne szomorítsd az én árva szívemet."

Másnap reggel az ujmenyecskét a szülői házhoz pl.ezzel a nótával kísérték:

" Tizenhárom fodor van a szoknyámon,
Azt gondoltam, férjhez megyek a nyáron.
De már látom, semmi se lesz belőle,
Tizenkettőt levágatok belőle."

Most azonban váljunk meg kis időre a nótáktól, és térjünk vissza a menyasszonyos házhoz. Itt a vőfények ismét elbucszatták a menyasszonyt családjától. / A szülei - mint már említettem - a lakodalom első éjszakáján nem vettek részt. /

Menyasszony bucsuztató:

" Bucsuzásom kezdem, csndességet kérek, a jelenlevőktől engedelmet kérek. Be nagy szomorúság nyomja el szívem, mert nem tudom, hogy utam merre vezet. Szívem bánatában majd meghasad, mert jó szüleim titeket ittenhagylak. Elfogódik szívem, ha rá gondolok, hogy én tőletek távozok. Kedves Édesanyám, most tetőled bucsuzom, mielőtt indulnánk, Könnyes szemmel kebledre borulok. Bármerre vet a sors, avagy itt maraszt, mindig az én áldott Édesanyám maradsz."

Kedves Édesapám, most tehozzád szólok, atyai jószágodért
kö köszönetet mondok. Köszönöm a felnevelést, ~~és~~ a sok verej-
tékes munkát, melyet mindig a családjáért hoztál. Áldjon meg
az Isten mindezekért téged, fényes menyországba vezérelje
lelked.

Szeretett, drága jó testvérem. A szívembe nagy fájdalmat érz
zek, hogy itt kell hagynom téged.

Kedves nagyszüleim, tőletek is bucsuzom, fogadjátok tőlem
bucuköszönésemet. Kérem a jó Istent, áldjon meg titeket, erő
és egészség övezze éltetek.

Jó leánypajtások, kik körülöttem álltok, szép koszorutokból
most én elválok. Istentől nektek minden jót kívánok.

Kedves rokonok, szomszédok, barátok bucsuzom tőletek,
ég áldása rátok.

Most pedig induljunk a szentháromság nevében, e hosszú
utamon vezéreljen Isten."

A menyasszonnyal együtt a násznép este elment a vőlegényes
házhoz. Itt beköszöntötték a menyasszonyt az ujszülőkhöz:

" Tisztelt házigazda, messziről jöttünk !

Magunkkal hoztuk féltett drága kincsünk.

A mi kis seregünk, mely odakint vala,

A hosszú ut alatt nagyon elfárada.

Fogadják őket vidám hajlékukban,

Részeltessék őket szép mulatságban.

Itt a menyasszony velünk megérkezett,

Tessék ujszülők, fogjunk vele kezét."

* A menyasszony elé letettek egy pohár vizet; ha ezt felrugja,
akkor friss lesz, soha nem lesz a vödör üres. Majd kenyeret
tettek az ölébe, hogy tudjon sütni. Utána kisgyereket tettek a
karjára, hogy szeresse a gyerekeket.

A lakodalmi vacsorára való készülődés, már két-három nap-
pal előtte történt, de a rokonság az apróbb dolgokat; mint pl.
a levestészta meggyurását, hagyma, dió, mák megtisztítását egy
héttel előtte végezte, hogy ne maradjon minden az "utolsó időre."
A helybeliektől, akik hivatalosak voltak a lakodalomba, már
előtte két nappal edényeket szedtek. Ezeket sorba felírták,
hogy ki adta. A tulajdonosa a lakodalom után mindezt visszakapta.

Mindenkinek kellett vinni magával evőeszközt, csak a vidékieknek nem. Jó időben sátorban, rossz időben a lakásban, később pedig a kulturházban terítették. Ugyanazokat az ételeket készítették, mint eljegyzéskor, csak nagyobb mennyiségben. Ide is, mint az eljegyzésnél, a hivatalos vendégek, már az előtte levő napokban hordták össze a vacsorához valókat. A szőlőhegyben termelt nedű került az asztalokra.

Lassan-lassan mindenki elfoglalta helyét az asztalnál, a következőképpen: A falnál belül ült a menyasszony a vőlegény-nyel. A vőlegény mellett ültek a násznagyok, a menyasszony mellett a nyoszolóasszony, majd a nyoszoló lányok. Velük szemben a menyasszony hozzátartozói akik elkisérték. A fiu szülei nem ültek az asztalnál, mert ők fogadták a vendégeket. A vacsorát a " csók-pohár köszöntő " előzte meg. Ezt a játékot az időhúzásra találták ki. Elsősorban azért, hogy legyen idejük a gazdaasszonyoknak előkészülni a konyhában. Továbbá azért, hogy megvárják az elkésett vendégeket. A köszöntő a következőképpen zajlik: A vőfény körbehord egy poharat egy üveg borral. Aki köszönteni akar, annak önt egy pohár bort. Majd a verselő elmondja a kis mondókáját, aztán kiissza a bort. Ez így megy addig, amíg marad még vállalkozó.

Azért nevezik csók-pohár-köszöntőnek, mert, ha nőhöz vitte a vőfény a poharat, akkor a lánynak, vagy az asszonynak meg kellett csókolni azt. Pl. ilyen köszöntők hangzottak el:

- " Pici viznek pici a folyása,
Pici halnak pici az uszása.
Én is olyan friss vagyok a borivásra,
Mint a menyasszony a vőlegény csókolásra."
- " A mi kutyánk tarka, se füle, se farka.
Mindig azt ugatja, hogy a legény csalfa."
- " Szomszédasszony péntöle ki van a karóra téve.
A szél el nem viheti, mer a fót nem engedi."
- " Ahányszor a szarka csóválja a farkát,
Annyi bankó üsse a menyasszony markát."
- " Száraz ágon döglött veréb fütyörész,
Násznagy uram a nyoszolyóasszonynak gügyörész."

- " Násznagy urak,hiba van,
Az én szeretóm otthun van.
Az én szeretóm itt vóna,
Nekem jobb kedvem vóna."
- " Adjon az Isten násznagyok között olyan lótást-futást,
Hogy a másvilágon találják meg egymást."
- " Egy embör a réten térdig érő vizben kaszálja a fűjet,
Mégis mindig megpöködi a ~~kaszaküjet~~ kaszaküjet."

Amikor már minden hivatalos vendég megérkezett és a gazdaasszonyok kitálaltak a konyhában, csak akkor kezdték el a vacsorát. Az ~~asztal~~hoz való beköszöntő a következőképpen hangzott:

- " Érdemes vendégek, az asztal meg van terítve !
Tányér, kanál, kés villával építve.
Megyek a konyhába, hozom az étkeket sorjába.
Első tál étel lesz bagolnyerítés, kemencegőz és
Csirke ordítás, borjuköhögés.
Végre majd érkezik egy üres kocsizörgés;
Öreg sündisznó lesz bepácolva,
Beteges bolha lesz majd nyársra huzva.
Sült pecsenye helyett nagyfejsze foka,
Háromszáz esztendő's kerekeknek agya.
Megyek a konyhára, drága étkek illatára !
Süt-főz a szakácsné,
Jobban ért mindent, mint a papné.
Tudja az ételt kavargatni,
De tudja ám, a boroskancsót is hajtogatni!"

Egyik főfény a levest hozta a következő köszöntővel:

- " Itt a forró leves, az étkek alapja,
Vigyázzon szájára, aki ezt bekapja.
Jó ételnek látszik, nem lehet rosszfájta,
Lássunk tehát hozzá és fogjunk ki rajta."

Vagy:

" Érdemes vendégek, nem üresen jöttem,
Mind a két kezem étellel van tele.
Mielőtt a kanálhoz nyulnának,
Adjanak hálát az egek urának.
Olyan forró ez a leves, mint a tűz,
Akik utánam állnak, már egy sem szüz.
Itt a leves, később hozunk hust,
E házban senki ne legyen ma bus.
Huzz rá cigány egy pezsdítő rigmust!"

Amikor elfogyasztották a levest, baromfi-, ill. borjupörkölt
következett rizzsel:

" Itt a finom pörkölt, melyet adott jó hus,
Azért, hát a szive senkinek ne legyen bus.
Nosza, muzsikusok, szóljon, hát a rigmus,
Ezzel dicsértessék az Ur Jézus Krisztus."

Rizs beköszöntő:

" Elhoztam a kakast egész tarajával,
Jó puhára főzött rizskásával.
Nem gondolt jó gazdánk maga tyukjával,
Ezért költsük Isten áldásával.
Kinn a szakácsnők erősen esküsznek,
Hogy életükben ilyet még nem főztek.
Azt mondják, hozzá hasonlót nem kóstoltak,
Pedig hetven esztendő t keresztül gázoltak."

Utána sülteket jöttek / sertés-ill. baromfihusból / salátával:

" Itt hozok sülteket, számtalan sokfélét,
Ezért köszörülje meg mindenki a kését,
Hogy el ne csorbitsa a tányérja szélét;
Huzza meg a cigány rekedt hegedűjét !"

Különféle borokkal öblítették le a torkukat a finom husok után:

" Isten a bort szivvidámitásra adta,
Mint szent Dávid zsoltárjába mondotta.
Ezért jó gazdánk hordóját kifurta,
Tele üveg bort ide fölhozta,
Hogy a vendégei igyanak,
És ne hogy elaludjanak.

De egy kis itókát a csaposnak is hagyjanak,
Igy aztán majd én is jobban forgatom magamat.
Ha a bor áztatja száraz torkomat,
Mint ha bolhák csipnék az oldalamat."

Majd a rétesek, torták, sütemények különböző változatai következtek:

" Itt a rétes kerek, öreganyám nekergess !"

Vagy:

" Érdemes vendégek, turós rétest hoztam,
Miért a konyhába sokat várakoztam.
Éppen most lett a tepsiből kiszedve,
Alig vagyok áhító szagától élve.
Dece Pálnak volt legkedvesebb eledele,
Jó étvágyal fogyasszák kelmetek."

~~Sütemény~~ Sütemény köszöntő:

" Itt a finom lisztből készült sütemény,
Nincsen ebben mustár, ánizs, sem kömény.
Cukorral vegyítve nem is olyan kemény,
Ki ilyennel él, azt nem bántja a köszvény.
Szeretik is az itt lévő szüzek,
De annál jobban esznek az öregek.
Bátran lehet enni, gyomornak nem nehéz,
Fogjon meg minden darabot kilenc kéz."

Nem egyszer izetlen tréfákkal, rigmusokkal szórakoztatták a vendégeket:

" Itt a finom torta, a menyasszony az ól háta mögött tojta."

A vacsora közben a vőfény ezt köszönti:

" A mult reggel így szólt apám az anyámhoz:
Hozhatna a gyerek menyecskét a házhoz.
Közelükbe voltam, meghallottam,
Háztűz-nézőbe elindultam.
Megjártam tizenkét várost, harminchárom falut,
De lányt nem találtam sehol nekem valót.
Az egyik csunya volt, a másik meg szegény,
A harmadikat láttam, ölelte egy legény.
A negyediket szörnyen megszerettem,
Igy, hát annak rabja lettem."

Vacsra után kiköszöntötték a menyasszonyt az asztaltól, a következőképpen: egyik vőfény három szál gyertyát tartott a kezében. Először csak az egyiket gyújtotta meg, és ezt énekeltek vőfénytársaival:

" Muzsikaszó hangosan, lábomra komótosan,
Kérem alázatosan, kérem násznagy urakat,
Kerítsék ki karomra, nyoszolyóasszonyunkat."

Ezután az asztalon keresztül kiugrott a nyoszolyóasszony, egyik vőfény elkapta és táncba vitte. Utána kitáncoltatták az ajtóig. Ezután a második gyertyát gyújtották meg és kétszer énekeltek a fenti dallamot, melyben a nyoszolyóasszony helyett, nyoszolyólányokat mondtak. A nyoszolyólányok is kiugrottak az asztal fölé és őket is kitáncoltatták. Majd a harmadik szál gyertyát gyújtották meg.

" //: Muzsikaszó hangosan, lábomra komótosan,
Kérem alázatosan, kérem násznagy urakat,
Kerítsék ki karomra, a mi menyasszonyunkat.://

Harmadikra:

Muzsikaszó hangosan, lábomra komótosan,
Kérem alázatosan, kérem násznagy urakat,
Kerítsék ki karomra, a mi menyasszonyunkat,
Menyasszony asszonyunkat."

A menyasszony is kiugrott az asztal fölé, és őt is kitáncoltatták. Az ajtóban felhajtották a felső szoknyáját a fejére, így vezették átöltözni menyecskének. A menyasszony után a vőlegény is kiugrott az asztalról.

A nyoszolyóasszony öltöztette fel az ujmenyecskét. A fehér ruháját cifra váltotta fel, a fátyol helyett pedig pillét tettek fel a kontyára. Amikor elkészült az öltözködéssel egy fehér, himzett csapos kötényt aksztott a férje nyakába és megcsókolta.

Eközben a teremről mindent kipakoltak. A konyhában a humorosabb gazdaasszonyok különféle jelmezt öltöttek magukra, és úgy vonultak be a terembe táncolni. Az egyik a kezét kötötte be és azt mondta, hogy megégette. A másik kezében fakanál volt; aki hozzányult, azzal vágott rá. Volt, aki sántának tetette magát és pénzt kéregetett orvosra. Ezt a pénzt a zenészeknek adták, akik vigan húzták a gazdaasszonyoknak a talp alá valót. Volt olyan asszony, aki két fedőt hozott be, és a kör közepén táncolt. Mások meg reszelővel, zsiros bődönnel mulatoztak.

A gazdaasszonyok tehát a saját munkaeszközüket vonultatták be a körtáncba. Végül, már az összes szakácsnő bevonult mulatozni. A gazdaasszonyok egy csoportja látható a 6.-os számu képen. Általában gyors csárdásra táncoltak, és körbe. A zenészekkel pl. ezeket a nótákat huzatták:

" A koppányi legények, Rica te, Sári te.
Tyukot loptak szegények, Rica te, Sári te.
Nem jól fogták a nyakát, a nyakát, elkurjantotta magát;
Sári cinge-cungeráj Rica te, Sári te."

" Rétest ettem, megégettem a számat,
Más öleli az én kedves babámat.
Más öleli, más is ül az ölébe,
Más kacsintgat a világos kék szemébe."

A csaposokra mutogatva ezt éneklik a gazdaasszonyok:

" Ezért a legényért nem adnék öt krajcárt,
Aki a lány előtt összehuzza magát.
Összehuzza magát, eltátja a száját,
A fene egye meg a málé szájuját."

" Száz forintnak ötven a fele,
Egye meg a fészkes fekete fene.
Nem lehet az ember fábol,
Ki kell rugni a hámfából.
Még azt mondják, részeges vagyok,
Pedig csak a jó bort szeretem nagyon.
Megverem a csizmám szárát,
Csókolom a babám száját."

" Hármat tojott a fekete kánya,
Engem szeret a kend barna lánya,
Lifityembe, lafatyomba,
Bokréta a kalapomba."

A vőfénynek kellet a vidám gazdaasszonyokat kitoloncolni, aki az ujmenyecske megérkezését jelentette be:

" Ime, itt áll előttünk az ékes menyasszony,
Hogy menyecske fejjel először mulasson,
És a táncpénzből majd új cipőt varrasson.
Táncoljon, hát vele mindenki egy kurtát,
De vigyázzanak, le ne tiporják a cipője orrát,
Gondoljanak arra, hogy drágáért varrták.
Tömjék meg aztán forinttal a markát.
Az új ember kezében van egy üres tányér,
Én kezdem a táncot, a többi még ráér.
Nyuljanak a zsebbe tizesért, huszasért,
Húzd rá cigány, huzzad az új házaspárért."

Az új ember egy tányért és egy égő gyertyát tartott. Az új menyecske egyik hozzátartozója egy üres vékát vagy szitát fogott, amibe a ruhaneműt-selyemkendőt, inganyagot-, vagy egyéb ajándékokat tették. Aki pénzt adott, az az új ember tányérjába tette. Ha már mindenki táncolt az új menyecskével, a férj elfújta a gyertyát, a pénzt elrakta és a tányért a földhöz vágta. Ezután ezt mondta: "Enyém az új menyecske!" Ekkor elkapta, és egy rövidet táncoltak.

Egész éjjel mulatoztak, a jókedv tetőfokra hágott. A zenészek pedig-akik, már természetesen nem fuvós hangszerekkel, hanem vonósokkal-szakadatlanul játszottak:

" Nincs szebb madár a fecskénél,
Fehér lábú menyecskénél.
Fehér lábát, a patakba mossa,
Hideg a víz, kikapkodja.

Erre gyere, ne menj arra,
Jobb út van erre, mint arra.
Erre gyere szívemnek a párja,
Adj egy csókot utoljára."

" Érik a ropogós cseresznye, kéri a lovamat cserébe.
Én a lovamat cserébe senkinek sem adom,
Azzal megyek szabadságra, kedves kisangyalom;
Igy akar, úgy akar, a babám nem akar szeretni.
Érik a ropogós cseresznye, kéri a bölcsőmet cserébe.
Én a bölcsőmet cserébe senkinek sem adom,
Csinálok én belevalót, kedves kisangyalom;
Igy akar, úgy akar, a babám nem akar szeretni."

- " Nékem olyan asszony kell,
Ki beteg is, keljen fel.
Főzze meg a vacsorát,
//:Ugy várja, várja, úgy várja, várja, úgy várja haza az urát.://
- " Rétest ettem, igazán, csakugyan megégette a számat,
Más öleli, igazán, csakugyan az én kedves babámat.
Más öleli, más csókolja, más is ül az ölébe,
Más kacsintgat, igazán, csakugyan a világos kék szemébe.
Kis menyecske, igazán, csakugyan panaszt tett a birónak,
Hogy az ura, igazán, csakugyan mást szeret a faluban.
Édes kedves kis menyecském azt fütyüli a sárga rigó,
Szerелеmből, igazán, csakugyan nem parancsol a biró."
- " Szagos a rozmaringbokros a rozmaring, lehajlik az ága,
//:Gyere kisangyloom :// üljünk árnyékába.
Nem ülök, nem ülök, a rozmaring árnyékába,
Fehér pöttyös szoknyám, hogyha bepiszkolnám,
Megver az édesanyám."
- " Piros az ostorom nyele, nem sárga,
Nem is fogom a kezembe hiába.
Piros kocsin, sárga lovon járok én,
Ha berugok, a babámnál hálok én."
- " Vesd be babám az ágyadat a falig,
Hadd pihenjem ki magamat reggelig.
Reggelig Mariskám, sej, de reggelig,
Mig a te jó édesanyád aluszik.
Udvaromba van egy magas eperfa,
Epret csak én magam szedek alatta.
Megsegít az Isten engem valaha,
Párosával szedünk epret alatta."
- " Sejhaj, lemegyek az Alföldre csikósnak,
Szilaj csikót választok magamnak.
Szilaj csikó, réz a zabolája,
Sejhaj, tied leszek babám nem ~~sz~~ sokára."

A zenészeknek pihenni is kellett, de a mulatozók fáradhatatlanok voltak. Kisebb-nagyobb csoportokat alkotva tovább mulatoztak és körtáncot jártak:

" A koppányi mester kis kapujában,
Megakadt a szoknyám a rózsafába,
Vadrózsafa, ereszd el a hacacárés szoknyámat,
Meg akarom ölelni a babámat.

Csak még egyszer husz esztendő's lehetnék,
Koppányi lány szeretője nem lennék.
Koppányi lány szivének a csábitó szerelme,
Az visz engem a sötét sir fenekére."

" Rugd ki, rugd ki, sej, de rugd ki,
Hát a cipőm sarkát ki rugja ki?
Kocsmárosné lánya lába ujja, bubja tudja,
A cipője sarkát hová rugja.

Beleesett rózsám a Dunába,
Majd kifogják a pesti hid aljába.
Három arany gyűrű az ujjába, az ujjába,
Százszor eszembe jut egy órában"

" Édesanyám sok szép szava,
Kire nem hajoltam soha.
Ráhajolnék, de már késő,
Hull a könnyem, mint az eső.

Édesanyám kért a jóra,
Ne menj a csárdaajtóra.
Mert behivnak a jó borra,
Vasat vernek a lábadra."

Tánc nélkül is nótáztak:

" Nagy a fejembusuljon a ló,
Egy kislányért busulni nem jó.
Zsupp kocsiival, szürke csacsival
Várnak a lányok a cviki-puszival."

" Elmennék én tihozzátok estére,
De szemetes a házatok eleje.
Rézsarkantyum szedi föl a szemetet,
Teveled se zárom le a szivemet."

" Feketeszáru cseresznye,
Rabod lettem szép menyecske.
Ne úgy tekints, mint rabodat,
Hanem, mint a galambodat."

" Országuton hosszú a jegenyesor,
Hosszu a jegenyesor hazáig.
Csizmám sarka százszor is elkopik az,
Százszor is elkopik az hazáig.
Nincsen pénzem a vonatra,
Nincsen, aki haza hozatna.
Fáradt lábam estére hazatalál,
Hej, pedig, de messze van Kaposvár."

A pattogós, vidám énekek mellett szomorkásabb, lassubbak is elhangzottak:

" Édesanyám kössön kendőt, selymet a fejére,
Menjen el a legszebb lányhoz a falu végére.
Módja meg a legszebb lánynak, hogy el akarom venni,
Kérdezze meg, akar-e a feleségem lenni.

Édes fiam, azt a kislányt verd ki a fejedből,
Nem érdemli meg, hogy szeresd tiszta szerelemből.
A minap is azt üzente, szebb is, jobb is kérte,
Fáj a szívem édesanyám, majd meghasad érte."

" Ha kimegyek a temető mély árkába,
Béklyót kötök kispajlovam négy lábára.
Legelj lovam, legelj, itt maradok veled,
Nem messze van ide, kit a szívem szeret.

Ha kimegyek a temető mélyárkába,
Ráborulok édesanyám sirhalmára.
Kelj fel anyám, kelj fel, kelj fel a sírodból,
Három éves katona lett a fiadból."

" A fonóba szól a nóta, én istenem, de régóta hallgatom.
Eszembe jut árvaságom, elfelejtett boldogságom siratom.
Daloljatok csak még egyet, bánatosat, keserveset, utolsót;
Édesanyám ne sirasson, a fiának csináltasson koporsót."

" Jaj, de bajos egy vánkosra feküdni,
Aki egymást nem igazán szereti.
Én sem nagyon szeretem az enyimet,
Ha lefekszem, burahajtom fejemet."

" Jaj, de szépen muzsikálnak
Ablakába egy kislánynak.
Kék a szeme, göndör haja
Jaj, de szép kis leány maga.

Kimegyek a temetőbe,
Megásom a sirt előre.
Hogyha megtalálok halni,
Legyen hová eltakarni.

Nincs is az én sirom messze,
Nincs is, aki fölkeresse.
Nincs is annak jártos utja,
Rózsalevél eltakarja."

A csaposok is beálltak a mulatozók közé; ők is elénekelték a nótájukat. Pl. ezt:

" Lemegyek a, lemegyek a pince fenekére,
Fölülök a, fölülök a hordó tetejére.
Jó bort iszom, mégse vagyok részeg,
Csak, mikor a kisangyalom két szemébe nézek.

Árok is van, gödör is van, amerre én járok,
Amerre a kisangyalom ablakához állok.
Jó bort iszom, mégse vagyok részeg,
Csak, mikor a kisangyalom két szemébe nézek."

A mulatozás, a vidámság még másnap sem fejeződött be. Aki korán hazament, azt megláncolva vitték vissza a lakodalomba. A második estén már csak a közelebbi rokonok vettek részt, és ide már az ujasszony szülei is eljöttek. Volt olyan lakodalom, ahol még a harmadik napon is mulatoztak; bár ez csak a módosabb családoknál volt.

A lakodalom lebonyolítása után adták oda a szülők leányuknak az előre elkészített staférungot, ládabelit. A ládában volt tizenkét törölköző, tizenkét konyharuha, tizenkét lepedő és nyolc-tíz abrosz. Ezen kívül adtak még két párnát, egy dunyhát. A ládabelit már akkor elkezdték készíteni, amikor még a gyermekük kislány volt. Később ő is bekapcsolódott a munkába.

A lakpadalom után az ujasszony a férjéhez költözött, ahol természetesen ott volt az após és az anyós is. Általában az új menyecskének kellett felvenni az új ház szokásait. Az anyós ill. az após szava parancs volt számára. Természetesen ezt nem "fegy-háznak" kell elképzelni, hisz az anyósok többsége jól bánt a fiatal asszonnyal, ő pedig kedveskedett a férje anyjának.

A menyecskének-függetlenül attól, hogy milyen volt az anyós-
semmibe sem volt beleszólása. Az ő szavának nem volt súlya a családban; ő csak bizonygathatta az új szülők állításait.

Általában minden munkát az új asszony végzett, kivéve a főzést. Ez az anyósnak volt az "előjoga". A menyecskének kellett takarítani, mosni, a baromfiakat-, ill. a sertéseket etetni, aztán fejni és a tejcsarnokba járni. Ezeken kívül még a mezőn is akadt bőségesen munkája; továbbá még a szőlő megművelése is rá várt.

Visszatérve az anyóshoz azt is elmondhatjuk, hogy még a fiatalok dolgába is beleszólt. Ha pl. el akartak menni szórakozni, és az anyósnak ez nem tetszett, akkor bármit csinálhattak, biztos, hogy nem mehetek el.

Télen az istállóban, nyáron pedig a szénás padláson aludtak a fiatalok. A szobában csak a szülők aludhattak.

Még külön pénzük sem volt az új házasoknak. Az apósék nem engedtek nekik külön kasszát vezetni. Az utolsó fillérig le kellett számolni a fiatalembernek a keresetével.

Az új menyecskének általában tetszett, de akadt olyan is amikor nem tetszett az új környezet. Ilyenkor a lehetséges két választás közül "vagy megszokik, vagy megszökik"-általában az előbbit volt kénytelen választani. Később aztán a nehéz paraszti munka, ahogy a tenyeret, úgy egy kicsit a szívet is "megkérgeztette" és a vélt, vagy jogos sérelmek egyre inkább felegésbe merültek; élték a koppányvölgyiek nehéz, de mégis szép életét.

1.)

(1930)

2.)

(1932)

2. IZEV
OSVÁR

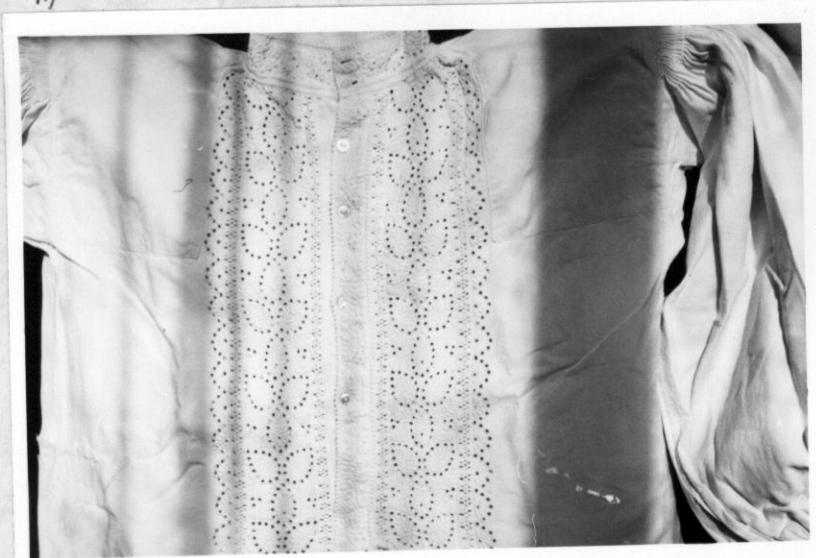

3.)

3

4.)

ünneplös
4. fertüngel

5.

pruszlik

6.

bő szoknya
köténnyel

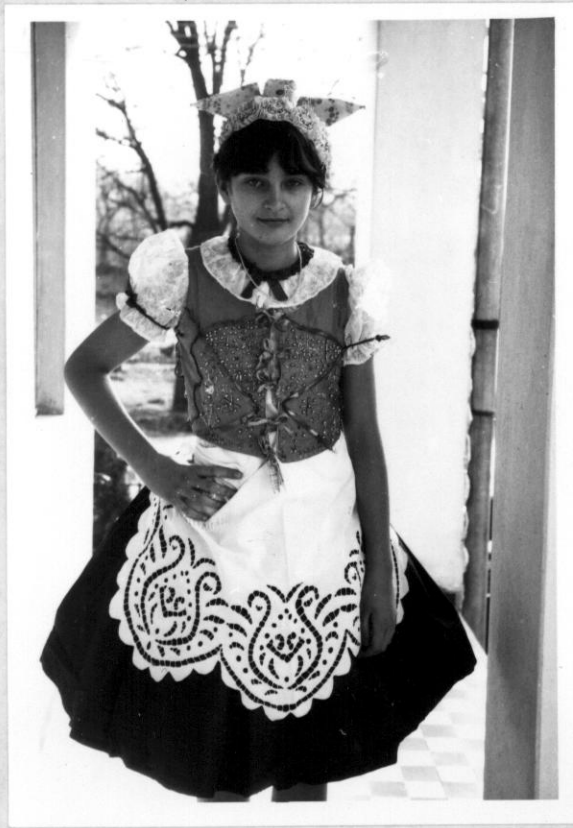
7

ünneplős
selyemszoknya

8.

9.

koppányi népviselet

10.

hímzett
selyemblúz

11.

selyemblúz

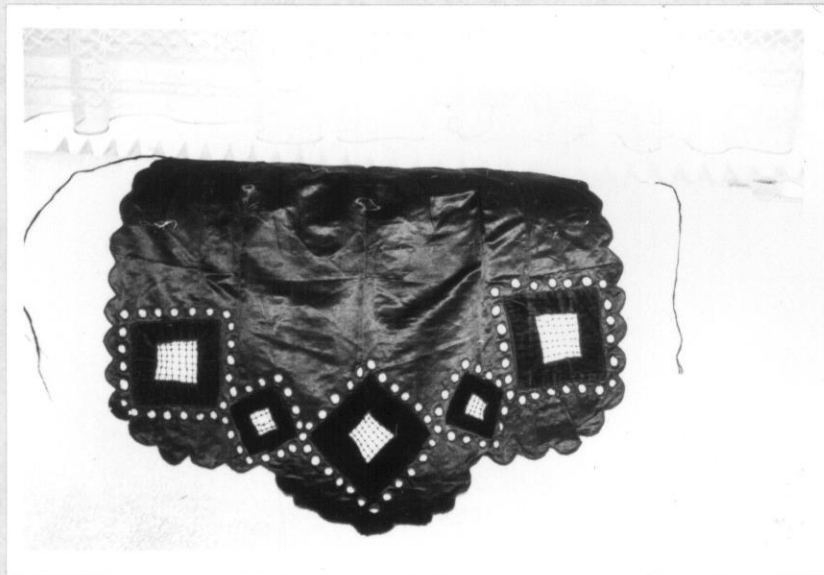
12.

fejcsipkék

13.

14.
kötények

15.

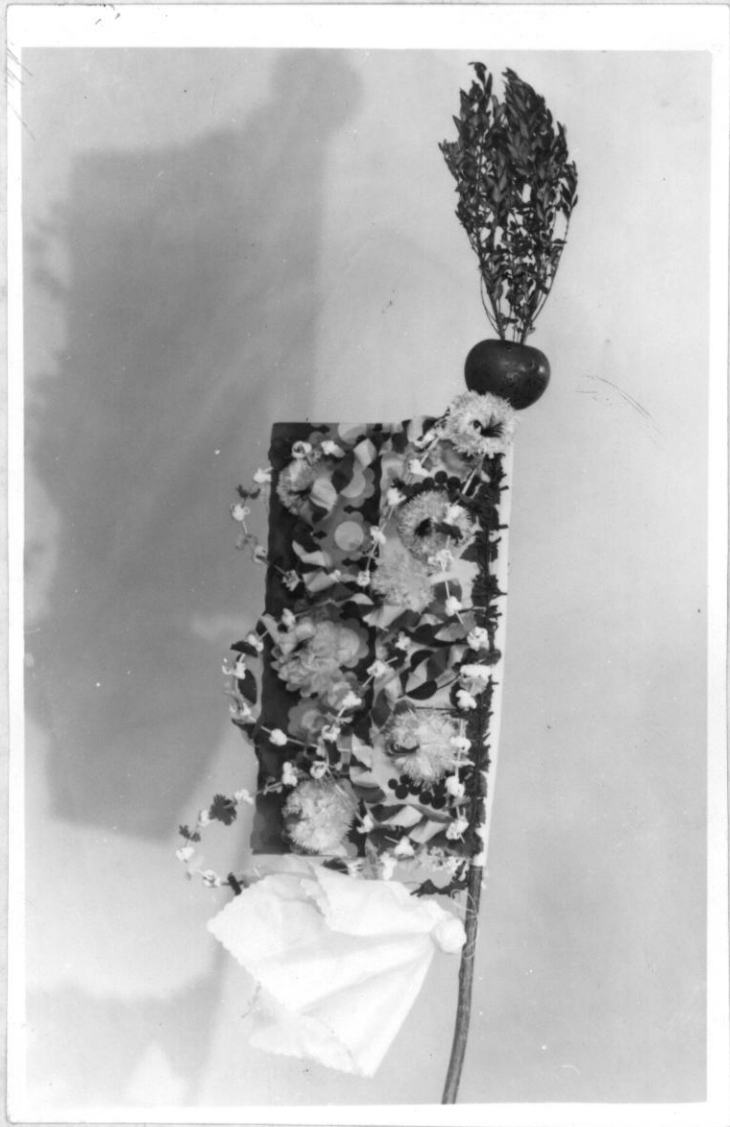
16.

péntök

17.

5.)

18.

Esküvő — a templom előtt

(1936)

19.

6.)

(1938)

20.

Kaposvári Gyöngyösbokréta-bemutatón készült kép.
A négy középső lány törökkoppányi. (1930)

21.

A tabi vasútállomáson egy pesti szereplésre induló
Gyöngyösbokréta-tagok. (1937)

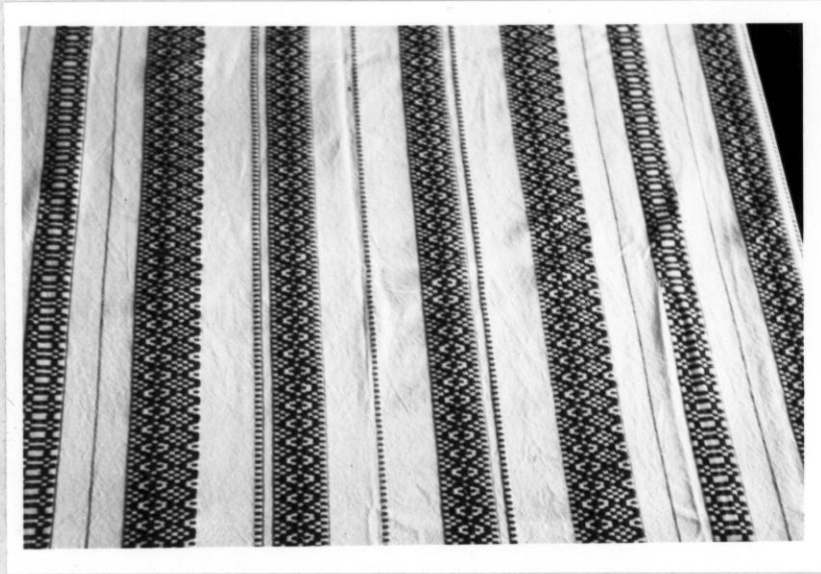
22

Fiatal pár korabeli viseletben
(1938)

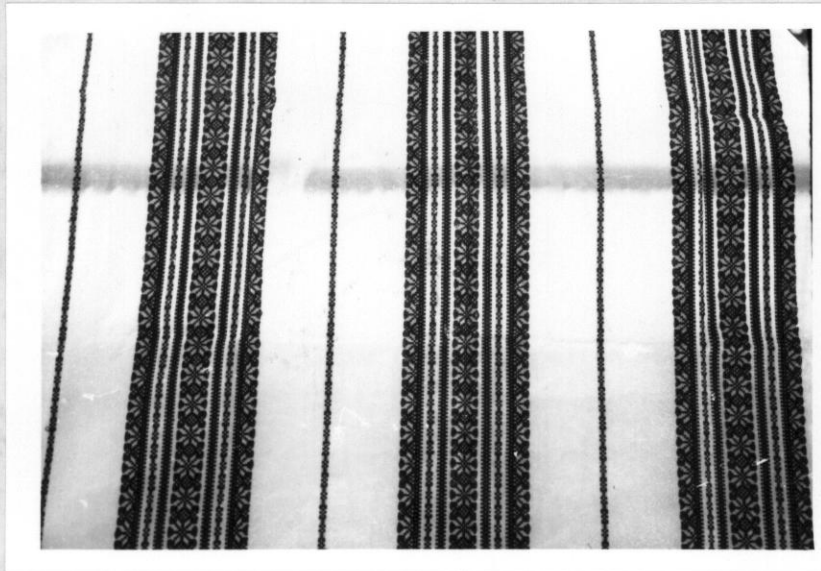
23.

24.

Staférunghoz való
oluplaveréses abroszok.

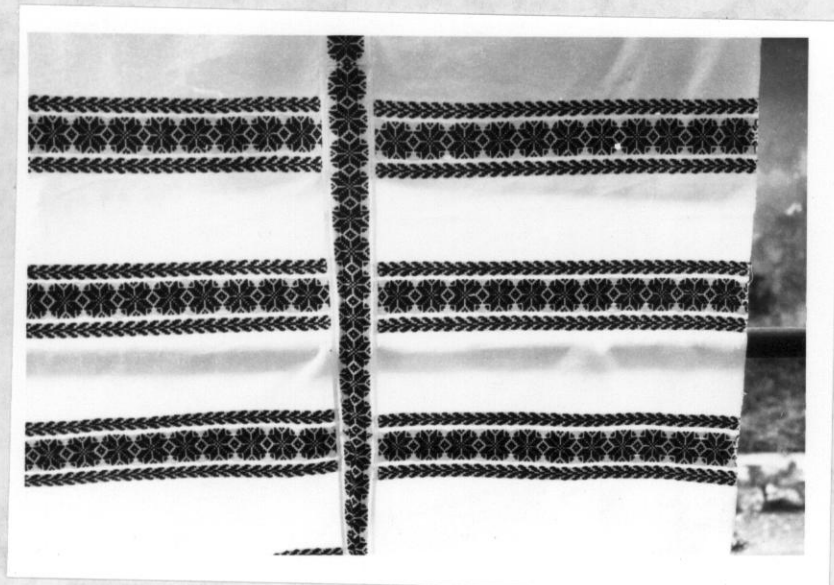

25

20

Staférungba való duplaverésses
vékaruha és abrosz

21.

